

A csomagolás környezetvédelmi termékdíja

A környezetvédelmi termékdíjra vonatkozó szabályozás hatálya alá gazdálkodók tízezrei tartoznak úgy, hogy sokan közülük nem is tudnak kötelezettségeikről. Az egyik termékdíjköteles termékkör ugyanis a csomagolás, amely érinti mindazokat, akik termékeiket becsomagolják és belföldön értékesítik, vagy akik külföldről csomagolt termékeket hoznak be. Cikkünkben a csomagolás után tömeg alapon keletkező termékdíj-fizetési kötelezettséggel foglalkozunk.

1. MI A CSOMAGOLÁS? MENNYI TERMÉKDÍJAT KELL FIZETNI UTÁNA? HOGYAN LEHET MENTESÜLNI A TERMÉKDÍJ-FIZETÉS ALÓL?

1.1. A csomagolás fogalma

A termékek csomagolása után 2003. január 1. óta kell termékdíjat fizetnie annak, aki a csomagolást belföldön előállítja (tehát aki termékeit becsomagolja) vagy aki a csomagolást – a csomagolt termékkel együtt, annak részeként – az Európai Unió bármely tagállamából behozza és azt forgalomba hozza vagy saját célra felhasználja, illetőleg annak is, aki a csomagolást importálja, vagyis az Európai Unió kívüli országból a csomagolt terméket behozza. 2002. december 31-éig a csomagolóeszközök voltak termékdíj kötelesek és a csomagolóeszköz gyártója, illetve behozója¹ volt a termékdíj-fizetésre kötelezett. Nagyon fontos tehát elkülöníteni egymástól a termékdíjköteles csomagolást (amely mindig együtt jár valamilyen termékkel vagy áruval) és az „üres” csomagolóeszközt, amely önmagában nem termékdíjköteles termék.

A csomagolás definíciója a termékdíj-törvény² szerint a következő: *külön jogszabályban meghatározott olyan termék, amelyet termékek, áruk beburkolására, befogadására a megóvásuk, kezelésük, szállításuk, csoportosításuk és kínálásuk érdekében használnak.* A külön jogszabály a csomagolásról és a csomagolási hulladék kezelésének részletes szabályairól szóló 94/2002. (V. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Cskr.), amely a fentieknél bővebben határozza meg a csomagolás fogalmát. E szerint csomagolás

- a) valamennyi olyan tétel, amelyet a gyártó vagy a felhasználó valamely termék (a nyersanyagtól a feldolgozott termékig) befogadására, megóvására, kezelésére, szállítására és bemutatására (csomagolási funkció) használ, ideértve az ugyanilyen célra használt egyszer használatos tételt;
- b) az a) pontban meghatározottaknak – a csomagolás által biztosított egyéb funkciók sérelme nélkül – megfelelő tételek, **kivéve, ha az adott tétel a termék szerves részét képezi és a termék tárolásához, eltartásához vagy megőrzéséhez annak teljes élettartama alatt szükséges**, és az egyes alkotóelemeket együttes felhasználásra, fogyasztásra vagy értékesítésre szánták;
- c) a forgalmazás helyén történő megtöltésre tervezett és szánt, illetve a forgalmazási helyen eladott vagy megtöltött, csomagolási funkciót ellátó egyszer használatos tételek;
- d) a termékre közvetlenül ráakasztott vagy ahhoz rögzített, csomagolási funkciót ellátó kiegészítő elemek, kivéve, ha azok a termékek szerves részét képezik, és az egyes alkotóelemeket együttes fogyasztásra vagy értékesítésre szánták; a csomagolásba beépülő egyéb összetevőket és kiegészítő elemeket azon csomagolás részének kell tekinteni, amelyikbe azokat beépítették.

A csomagolásoknál különböző csomagolási szinteket különböztünk el. Ezek alapján a csomagolás lehet:

- I. fogyasztói (elsődleges) csomagolás, amely a forgalmazás helyén a felhasználóknak³ való forgalmazás tekintetében egy (forgalmazási) egységet képez (pl. 0,5 literes **üveg palack**);

¹ Beleértve a más termékkel együtt vagy annak részeként, összetevőjeként behozott csomagolóeszközt is

² A környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény, 20. § o) pont

³ fogyasztók vagy végfelhasználók

- II. gyűjtő- (másodlagos) csomagolás, amely a forgalmazás helyén több forgalmazási egységet foglal össze – függetlenül attól, hogy azok a felhasználók részére együttesen vagy külön kerülnek forgalmazásra –, és amely a terméktől elválasztható anélkül, hogy annak tulajdonságait megváltoztatná (pl. 20 db 0,5 literes üveg palack tárolására alkalmas **műanyag rekesz**);
- III. szállítási (harmadlagos) csomagolás: a fogyasztói vagy gyűjtőcsomagolás kezelését és szállítását, továbbá a fizikai kezelésnél és szállításnál történő károsodás elkerülését elősegítő csomagolás (pl. **EUR raklap, fa láda, hullámkarton doboz**).

Fontos hangsúlyozni, hogy a fentiek közül bármelyik szinten is jelenik meg a csomagolás, tehát **legyen az fogyasztói, gyűjtő, vagy szállítási, utána termékdíj-fizetési kötelezettség keletkezik!**

1.2. Termékdíj-fizetési kötelezettség a csomagolás után

A csomagolás után a termékdíjat **tömeg alapon** kell megfizetni. *(Kivételt képez ez alól a csomagoláson belül elkülönített és attól külön kezelendő ún. kereskedelmi csomagolás, amellyel kapcsolatos részletes szabályokról külön cikkekben olvashatnak.)* A csomagolás termékdíj-tételei (Ft/kg) anyagfajtánként kerültek meghatározásra, melyeket a termékdíj-törvény 2. sz. melléklete határoz meg az alábbi, 1. táblázat szerint:

1. táblázat: Termékdíjtételek a csomagolás anyaga alapján

A csomagolás anyaga	Termékdíjtétel („t”) 2006. január 1-jétől (Ft/kg)
Műanyag	36
Társított	44
Alumínium	16
Fém (kivéve alumínium)	13
Papír, fa, természetes alapú textil	16
Üveg	6
Egyéb	44

A társított (összetett) csomagolás esetén az egyes összetevőkre vonatkozó termékdíjtételt kell alkalmazni, ha azok egymástól fizikai módon szétválaszthatók. Amennyiben a csomagolás fizikai módon összetevőire nem választható szét és legalább 90%-ban egynemű anyagból áll, akkor a teljes tömegére a fő összetevőre vonatkozó termékdíjtételt kell használni. Abban az esetben pedig, ha a csomagolás fizikai módon összetevőire szét nem választható és nincs olyan összetevő, amely a csomagolás tömegének 90%-át eléri, akkor a társított anyagfajta vonatkozó termékdíjtétel lép életbe.

Az egyes csomagolás anyagfajta természetesen nem azonosíthatók be a többi termékkör esetében általánosan használt Kombinált Nomenklatúra szerinti vámtarifaszámokkal, ezért azok a termékdíj-törvény miniszteri szintű végrehajtási rendeletében⁴ (a továbbiakban: KTM rendelet) KT kódoként (Környezetvédelmi Termékdíj Kód) lettek meghatározva. A KT kódok 1-3. számjegyét a 2. táblázat tartalmazza:

2. táblázat: Csomagolás környezetvédelmi termékdíj kódjai (ide nem értve a kereskedelmi csomagolást)

A csomagolás anyaga	KT kód 1-3. számjegye
Műanyag	419
Papír és karton	439
Alumínium	441
Fém (kivéve alumínium)	448

⁴ a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról szóló 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet

Fa	459
Természetes alapú textil	469
Üveg	479
Társított	489
Egyéb	499

(A teljes KT kód felépítéséhez szükséges még a 4-5. számjegy, az ún. „pénzügyi-státusz kód”, valamint a 6-7. kiegészítő jegy, az ún. „származáskód” ismerete is.)

Figyelem! 2009. január 1-jétől a termékdíj bevallásokban a teljes 7 számjegyű, tehát a teljes származáskóddal kiegészített KT kódot kell használni (lásd KTM rendelet 7. sz. mellékletének I. pontja).

1.3. A termékdíj alóli mentesség feltételei a csomagolás esetében

A csomagolás után keletkező termékdíj-fizetési kötelezettség alól mentesség szerezhető: a tömeg alapú csomagolás termékdíja alól a termékdíjköteles csomagolásokból képződött hulladék hasznosításával vagy a hasznosításra történő átadás-átvétel tényének igazolásával. A mentesség feltétele, hogy a kötelezett a tárgyévben az általa forgalomba hozott, szabad forgalomba bocsátott, illetve saját célra felhasznált csomagolás mennyiségének megfelelő hulladékmennyiséget begyűjtse, és tárgyévben hasznosítsa. A termékdíj alóli mentesség megszerzésének részletes feltételeit, ezen belül a mentesség eléréséhez előírt minimális hasznosítási arányokat, a 100%-os mentességhez szükséges felső hasznosítási arányokat, valamint az anyagában történő hasznosítási arányokat a termékdíj-törvény másik végrehajtási rendelete, az 53/2003. (IV. 11.) Kormány rendelet⁵ (a továbbiakban: Korm. rendelet) tartalmazza.

A mentesség feltételeként előírt *hulladék hasznosítási kötelezettség* teljesíthető egyéni teljesítőként vagy hasznosítást koordináló szervezethez történő csatlakozással.

Az egyéni teljesítőként megszerzhető mentesség megállapítása a kötelezett kérelmére történik. A mentességi kérelmet ez esetben a tárgyévet megelőző év szeptember 30-áig (illetve az ez időpontot követően kötelezetté vált cégek esetében a kötelezetté válást követő 60 napon belül) lehet benyújtani a székhely szerint illetékes környezetvédelmi felügyelőséghez. A mentességi kérelem tartalmi követelményeit az egyéni teljesítő esetében a Korm. rendelet 2. sz. *melléklete* tartalmazza. Ez alapján a mentességi kérelemnek tartalmaznia kell az alábbi adatokat:

- név, székhely, GLN szám, VPID szám, adószám, a kapcsolattartó neve, elérhetősége;
- három hónapnál nem régebbi cégbejegyzés vagy cégkivonat vagy vállalkozói engedély hiteles másolata;
- **a vállalt hasznosítási arány mértékéről** szóló nyilatkozatot;
- a hulladékkezelést ténylegesen végző szervezettel / szervezetekkel kötött szerződések másolata (amennyiben a hulladékkezelést nem az egyéni teljesítő végzi);
- a szerződött hulladékbegyűjtők, hulladékkezelők felsorolása;
- a termékből történő hulladék keletkezésének, valamint a keletkező hulladék kezelési módjának bemutatása;
- az egyéni teljesítő, illetve a hulladékbegyűjtést, hulladékkezelést ténylegesen végző szerződéses partnerek tárgyidőszakban rendelkezésre álló hulladékkezelési kapacitásának bemutatása;
- hulladékkezelést végző szervezetek nyilatkozata a szolgáltatásmegrendelés keretében hasznosított hulladékmennyiségről;
- a benyújtást megelőző négy negyedév anyagmérlegét;
- a kért mentességi időszakra tervezett anyagmérleg adatokat.

⁵ a környezetvédelmi termékdíj mentesség, a termékdíj visszaigénylésének és átvállalásának, valamint a használt gumiabroncs behozatalának feltételeiről szóló 53/2003. (IV. 11.) Kormány rendelet

A mentességi kérelmet a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium hivatalos lapjában közzétett **formanyomtatványon** kell benyújtani, amely formanyomtatványt a felügyelőség, illetve a Főfelügyelőség a kötelezett rendelkezésére bocsát.

A kötelezettek másik lehetősége a hasznosítást koordináló szervezeten keresztül megszerzett termékdíj-mentesség. A kötelezettől a mentességi engedéllyel rendelkező hasznosítást koordináló szervezet átvállalja a termékdíj-fizetési kötelezettséget *átvállalási szerződés* megkötésével, amely átvállalási szerződést az átvállalónak, vagyis a koordináló szervezetnek be kell nyújtania a vámhatósághoz nyilvántartásba vétel céljából. A termékdíj-fizetési kötelezettség a szerződés nyilvántartásba vételét követő hónap első napján száll át az átvállalóra. Ebben esetben a kötelezetteknek nem kell külön mentességi kérelmet benyújtania a területileg illetékes környezetvédelmi felügyelőséghez. (A hasznosítást koordináló szervezeten keresztül szerzett termékdíj-mentességről külön cikkben számolunk be.)

Az egyéni teljesítőként megszerzett mentességi engedély vagy a hasznosítást koordináló szervezettel kötött átvállalási szerződés a hagyományos, **tömeg alapú csomagolás termékdíja alól, valamint a kereskedelmi csomagolások „H” díjtétel alapján számított termékdíj-fizetési kötelezettsége alól** biztosít teljes (vagy részleges) mentességet.

1.4. Mennyiségi határok

Érdeemes szót ejteni egy sajátos, a csomagolás termékkörén belül elhatárolt kötelezett-csoportról, amelybe számos kisvállalkozás beletartozik. Ők a Cskr. 6. § (3) bekezdésének hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezetek, amelyek a fogyasztók vagy végfelhasználók számára végeznek termékértékesítést és az így általuk becsomagolt termékek fogyasztói (elsődleges) csomagolása éves szinten nem haladja meg az alábbi mennyiségeket:

- műanyag vagy fém esetén összesen 200 kg-ot,
- papír vagy fa esetén 500 kg-ot,
- üveg esetén 800 kg-ot.

Az évente csak ilyen kis mennyiséget csomagoló kötelezettek mentesülnek a csomagolási hulladék visszavételi és hasznosítási kötelezettségeik alól és a termékdíjas szabályozás is könnyítéseket fogalmaz meg számukra. Így többek között „alanyi jogon” kérhetnek termékdíj-mentességet a területileg illetékes környezetvédelmi felügyelőségtől, ez azonban nem mentesíti őket a vámhatóság felé teljesítendő bejelentkezési és bevallási, valamint a nyilvántartási kötelezettségeik alól. Amennyiben ez utóbbi szabályok hatálya alá tartozó kötelezettek – annak ellenére, hogy hasznosítási kötelezettségük nincs – hasznosítást koordináló szervezethez csatlakoznak, mentességi kérelmet természetesen nem kell beadniuk, hiszen az átvállalási szerződés hatályba lépésével – teljes vagy részleges – mentességet szereznek a termékdíjfizetés alól.

2. KI A KÖTELEZETT? MIKOR KELETKEZIK A KÖTELEZETTSÉG?

2.1. A kötelezetti kör

Az, hogy a termékdíj törvény szerint ki a termékdíj megfizetésére kötelezett, és kötelezettsége mikor keletkezik az alábbi szempontoktól függ:

- A termékdíjköteles termék származásától: belföldi előállítás, EU-ból történő behozatal, EU-n kívülről (harmadik országból) történő behozatal;
- A termékdíjköteles termékkel végzett tevékenységtől: belföldi értékesítés, saját célú felhasználás;
- A termékdíjköteles termék fajtájától.

Vizsgáljuk meg, hogy az említett szempontok figyelembe vételével a tömeg alapú csomagolás esetében kik alkotják a kötelezetti csoportokat.

- Belföldi előállítású csomagolás első belföldi forgalomba hozatala (belföldön gyártott csomagolt termék értékesítése) esetén a termékdíj-fizetésre kötelezett **az első belföldi forgalomba hozó**.
- Belföldi előállítású csomagolás saját célú felhasználásának költségként való elszámolása esetén a termékdíj-fizetésre kötelezett a **saját célú felhasználó**. Ez abban az esetben lehetséges, ha a termék gyártója (csomagolás előállítója) egyben a saját célú felhasználó is, tehát nem történik forgalomba hozatal (pl. vállalaton belüli csomagolási tevékenység áruk, félkész termékek védelmére, szállítására, telephelyek közötti mozgatására).
- Az EU bármely tagállamból behozott csomagolás első belföldi forgalomba hozatala (EU-ból behozott csomagolt termék értékesítése) esetében a termékdíj-fizetésre kötelezett **az első belföldi forgalomba hozó**.
- Az EU bármely tagállamból behozott csomagolás saját célú felhasználása esetében a termékdíj-fizetésre kötelezett a **saját célú felhasználó**. Ez abban az esetben lehetséges, ha a termék behozója egyben a saját célú felhasználó is, tehát nem történik forgalomba hozatal (pl. saját célú felhasználásnak minősül az az eset, amikor az EU-ból behozott csomagolt termék kicsomagolásra kerül és ennek során a szállítási vagy gyűjtőcsomagolásból csomagolási hulladék keletkezik).
- Az EU-n kívülről, azaz harmadik országból behozott (importált) termékdíjköteles termékeknel (jelen esetben az EU-n kívülről behozott csomagolt termék) a **vámjogszabályok szerinti vámados, illetve a vámszabad terület üzemeltetője** a kötelezett.

A termékdíj törvény a fentiekén kívül egy további, speciális kötelezetti kört is meghatároz: az EU-ból történő behozatal esetén a csomagküldő kereskedelem által – belföldi vállalkozónak nem minősülő – természetes személy részére behozott termékdíjköteles termékek (ezen belül többek között a csomagolt termékek csomagolása) esetében, ahol is a termékdíj fizetésére kötelezettnek az Áfa tv. szerint Magyarországon **általános forgalmi adó fizetésére kötelezett** jogalany minősül.

2.2. A kötelezettség keletkezésének időpontja

A termékdíj törvény természetesen azt is meghatározza, hogy a termékdíj-fizetési kötelezettség mely időpillanatokban keletkezik.

- A belföldi előállítású, valamint az EU-ból behozott termékdíjköteles csomagolás esetén a kötelezettség keletkezésének időpontja a kötelezettnek az **első belföldi értékesítéskor kiállított számlán feltüntetett teljesítés napja**.
- A belföldi előállítású, valamint az EU-ból behozott termékdíjköteles csomagolás saját célú felhasználása esetében a termékdíj-fizetési kötelezettség a **költségként való elszámolás napján (vagy kicsomagoláskor a csomagolási hulladék keletkezésének napján)** keletkezik.
- Az importált termékdíjköteles csomagolás utáni termékdíj-fizetési kötelezettség a **szabad forgalomba bocsátás alkalmával, a vámalakiságok elvégzésekor**, valamint az ezzel egy tekintet alá eső vámhatósági intézkedések céljából benyújtott vámáru-nyilatkozat vagy kérelem elfogadásának napján keletkezik.

A csomagolásra és a kereskedelmi csomagolásra vonatkozó, gyakorlati és szemléltető példákat „Csomagolás vagy kereskedelmi csomagolás?” című, hamarosan megjelenő cikkünkben olvashatják.

2009. április

Fekete Balázs
vezető szakértő